

JOOP BERDING

DE WERELDEN VAN
HANNAH ARENDT

LANGE LIJNEN IN LEVEN EN WERK

Eerste druk © 2021 Joop Berding

Coverafbeelding: © freshidea – Adobe Stock

ISBN: 978-94-643-1596-7

Uitgeverij Boekscout Soest
www.boekscout.nl

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm, internet of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoudsopgave

Voorwoord	11
Afkortingen	14
1 Een beknopte situering van Arendts leven en werk	15
1.1 Een leven in jaartallen	16
1.2 Een leven in hoofdstukken	19
2 Een liefdevol begin: <i>Augustinus en de liefde</i>	22
2.1 Context: een jonge promovenda	22
2.2 Inhoud	24
2.2.1 Liefde	25
2.2.2 Begin(nen)	26
2.2.3 De wil	28
2.2.4 Wereld: plaats en tijd	29
2.3 Lange lijnen	30
2.3.1 Begin(nen)	30
2.3.2 De wil	33
2.3.3 Wereld	34
2.3.4 Liefde	35
2.4 Slot	37
3 Erbij horen of eruit liggen: <i>Rahel Varnhagen</i>	39
3.1 Context: een (auto)biografie	39
3.2 Inhoud: een mislukt leven?	43
3.3 Lange lijnen	48
3.3.1 Genre	48
3.3.2 De positie van Joden in de wereld	48
3.3.3 Publiek versus privé	52
3.3.4 Rahel is een vrouw	53
3.3.5 Het leven als verhaal	54
3.4 Slot	54
4 Ontworteling als persoonlijk drama: ‘Wij vluchtelingen’ – met Hanke Drop	56
4.1 Context: op de vlucht	56
4.2 Inhoud: ‘wij’	58
4.3 Lange lijnen	61
4.3.1 Vluchtelingschap, het actieve leven en taal	61
4.3.2 Actualiteit	66
4.3.2.1 Van gemeenschap naar individu	66
4.3.2.2 ‘Wij vluchtelingen’ als politieke fictie	68
4.3.2.3 ‘Het recht om rechten te hebben’	69
4.4 Slot	72
5 Ontworteling systematisch georganiseerd: <i>De bronnen van het totalitarisme</i>	74
5.1 Context: een nieuw thuis, oude pijn	74
5.1.1 Aan het werk	75
5.1.2 Weerzien met Heidegger	77
5.1.3 Joodse kwesties	78
5.1.4 Reacties	80

5.2 Inhoud	83
5.2.1 Antisemitisme	84
5.2.2 Imperialisme	87
5.2.3 Totalitarisme	97
5.3 Lange lijnen	110
5.3.1 'Origins'	111
5.3.2 Vijf lange lijnen	111
5.4 Slot	114
6 Wereldliefde: <i>Vita activa</i>	115
6.1 Context: overleeft de wereld?	115
6.1.1 Broeden op een boek	115
6.1.2 Internationale oriëntatie	117
6.1.3 Thuis	118
6.2. Inhoud	119
6.2.1 De menselijke conditie	120
6.2.2 Publiek en privé	121
6.2.3 Arbeiden, werken en handelen	127
6.2.3.1 Arbeiden	128
6.2.3.2 Werken	134
6.2.3.3 Handelen	137
6.2.4 De moderne tijd	146
6.3 Lange lijnen	155
6.3.1 Denken	155
6.3.2 De betekenis van onderscheid	157
6.3.3 Arendts 'methode'	160
6.4 Slot	161
7 Revolutie! <i>Over revolutie</i>	162
7.1 Context: politiek als nieuw begin	162
7.1.1. 1963	162
7.1.2 Kritiek	164
7.2 Inhoud	164
7.2.1 Betekenis van revolutie	166
7.2.2 Het sociale vraagstuk	167
7.2.3 De Amerikaanse Revolutie	171
7.2.4 Stichting	171
7.2.5 De verloren schat	175
7.3 Lange lijnen	179
7.3.1 Rome	179
7.3.2 Hongarije en de raden	180
7.3.3 De Verenigde Staten	183
7.4 Slot	183
8 Verantwoording: <i>Eichmann in Jeruzalem</i>	185
8.1 Context: een verslaggever aan het werk	185
8.1.1 Arendt in Jeruzalem	186
8.1.2 Eichmann	190
8.2 Inhoud	192

8.2.1 Het toneel, de spelers en het publiek	192
8.2.2 'De oplossing van het Joodse vraagstuk'	196
8.2.3 'Een gezagsgetrouw burger'	201
8.2.4 Eichmanns 'handwerk'	203
8.2.5 Bewijs en getuigen	205
8.2.6 Het vonnis en daarna	206
8.2.7 Epiloog	208
8.2.8 Voorbericht	211
8.3 Lange lijnen	214
8.3.1 De ongemakkelijkheid van taal	214
8.3.2 Het kwaad: radicaal en/of banaal	223
8.3.3 Pro en contra Arendt	228
8.4 Slot	237
9 Duistere tijden: <i>Mensen in duistere tijden</i>	239
9.1 Context: duistere tijden en daarna	239
9.2 Inhoud	240
9.2.1 Karl Jaspers: wereldburger?	242
9.2.2 Walter Benjamin: 1892-1940	244
9.2.3 Rosa Luxemburg: 1871-1919	249
9.3 Lange lijnen	252
9.4 Slot	253
10 Naar binnen: <i>Het leven van de geest: Denken – Willen – Oordelen</i>	255
10.1 Context: 'Ik wil begrijpen'	255
10.2 Inhoud	256
10.2.1 <i>Denken</i>	257
10.2.1.1 Verschijnen	258
10.2.1.2 Mentale activiteiten	262
10.2.1.3 Wat zet ons aan het denken?	266
10.2.1.4 Waar zijn we wanneer we denken?	271
10.2.2 <i>Willen</i>	274
10.2.2.1 Filosofen en de wil	275
10.2.2.2 De ontdekking van de 'innerlijke mens'	276
10.2.2.3 De wil en het verstand	279
10.2.2.4 Nietzsche, Heidegger, de wil en de vrijheid	281
10.2.3 <i>Oordelen</i>	284
10.2.3.1 College 1 en 2	285
10.2.3.2 College 3 tot en met 10	286
10.2.3.3 College 11 en 12	292
10.2.3.4 College 13	293
10.3 Lange lijnen	294
10.3.1 Arendts denkpraktijk	294
10.3.2 Verschuivende oordelen	295
10.3.3 Arendt en haar 'helden'	297
10.4 Slot	298
11 Naar buiten: <i>de republiek in crisis</i>	300
11.2 Inhoud	301

11.2.1 Liegen in de politiek	301
11.2.2 Burgerlijke ongehoorzaamheid	303
11.2.3 Geweld	306
11.3 Lange lijnen: uit de crisis?	312
11.4 Slot	317
12 Hannah Arendt: leraar over de wereld	319
Nawoord	323
Geraadpleegde literatuur	326
Over de auteur	337